

Redescobrint “Gracieta evangelista”

Palafrugell reivindica amb una placa a la plaça de les Palmeres l'escriptora Engràcia Ferrer Mascort (1902-2004)

Treballadora de la fàbrica de taps de can Barris i autodidacta, és autora d'un excepcional dietari de rereguarda

Fa uns quinze anys, les inicials E.F.M van despertar la curiositat de Conxa Saurí, quan era l'arxivera municipal de Palafrugell. De fet, li havien cridat l'atenció els articles, escrits i poemes que hi havia signats amb aquestes inicials, en els programes de festa major. I ho va demanar a qui ho podia saber. L'activista cultural Lluís Molinas (1935-2024) li va descobrir el nom d'Engràcia Ferrer Mascort (1902-2004), a qui va definir com “una noia de despatx”. Molinas l'havia conegut treballant a la fàbrica de taps de can Barris, on Engràcia Ferrer havia entrat d'operària. Era, però, una noia amb empena, amb inquietuds professionals i també culturals, que va demanar canviar la fressa a peu de màquina pel tecleig i la paperassa de les oficines quan es va produir una vacant.

De família treballadora, nascuda el 30 de desembre del 1902 a Palafrugell, era filla de Nemesi Ferrer Sureda i d'Anna Mascort Bofill. Eren tres germanes a la família: Engràcia, Maria i Teresa. Va haver de deixar els estudis per guanyar-se un sou. És, doncs, una autodidacta, “una noia que escrivia molt bé”, segons Lluís Molinas. Aquesta facilitat va fer que amb el pseudònim de Lina Castell redactés textos per al programa de ràdio La voz de la Costa Brava que feien Bernat Causa i Lluís Molinas, els quals l'anomenaven “Gracieta evangelista”, perquè professava la fe evangèlica.

Va ser aleshores que Conxa Saurí va contactar amb la germana petita de la Gracieta, la Maria, que va cedir a l'Arxiu Municipal de Palafrugell el material literari de la germana. Des de la seva novel·la inèdita El pas de les hores, també poesies, així com fotografies amb què traçar una biografia. La d'una dona a redescobrir. Amb aquesta voluntat, Conxa Saurí, Marta Gallart i l'historiador i arxiver de Palafrugell, Jordi Gaitx, en reivindiquen el llegat

[<http://www.radiopalafrugell.cat/palafrugell-installa-plaques-per-homenatjar-els-escriptors-engracia-ferrer-mascort-i-josep-ferrer-mascort/>] i importància cultural. L'objectiu és que se'n publiqui l'obra literària, la qual es pot consultar, en obert, al web de l'Arxiu Municipal de Palafrugell

[<http://www.palafrugell.cat/serveis-ciutadania/arxiu-municipal/consulta-en-linia/fons-documentals/engracia-ferrer-mascort>].

Per Sant Jordi es va realitzar l'acte d'inauguració de la placa de senyalització de patrimoni dedicada a l'escriptora Engràcia Ferrer Mascort a la plaça de les Palmeres de Palafrugell. La iniciativa ha estat impulsada per l'Associació El Pou d'en Bonet, editora de la Revista de Palafrugell, amb la col·laboració de l'Ajuntament. Dona continuïtat a un projecte iniciat l'any 2006 per identificar i difondre elements patrimonials i personatges vinculats a l'arxiu municipal. El mateix dia es va inaugurar una altra placa dedicada a l'escriptor Josep Ferrer Mascort Anco Marcial al carrer de la Caritat.

De l'obra literària d'Engràcia Ferrer sobresurt un dietari de rereguarda, material de gran valor, “excepcional”. “És com si obrissis les finestres i veiessis el què està passant”, explica Conxa Saurí amb relació a la narració vivencial que fa Engràcia Ferrer d'aquells anys. Són textos realistes sobre l'entorn laboral que coneix molt bé; també fa una radiografia del món surer per l'experiència dels seus anys com a treballadora. Des dels sorolls, als abusos d'amos i encarregats fins als conflictes. Posteriorment ho va novel·lar a El pas de les hores, on, segons

assenyala Saurí, retrata molt bé les ideologies a nivell familiar, amb un pare comunista, una mare pacifista i un xicot anarquista. Destaquen la narració “moderna”, molt àgil i alhora molt cinematogràfica, amb expressions populars. “És un plaer, llegir l’Engràcia Ferrer”, conclou Conxa Saurí sobre el seu estudi de l’autora.

No significada políticament “No li pots posar etiquetes: no és ni anarquista ni comunista ni tampoc franquista”, remarca Conxa Saurí amb relació a una dona que no s’havia significat políticament, però que vol que s’acabi la sangia de la guerra, sense ser conscient del que la postguerra i la repressió significaran. Però no per això la fa una afí al règim dictatorial, remarca Saurí; així “s’alegra quan el Centre Fraternal recupera el nom després de dir-se Centro Español”.

Molt eficient i organitzada, potser per això és escollida com a representant del comitè a la fàbrica durant la guerra; no li fa gens de gràcia, però, que no li deixin opció. Així ho escriu al dietari. Els grisos també hi són, aquests anys. Conxa Saurí assenyala que caldria contextualitzar el dietari de l’Engràcia Ferrer en el cas que es publiqués, un objectiu a valorar tenint en compte els pocs dietaris de rereguarda femenins que es coneixen i amb el valor afegit, en aquest cas, d’aportar no només una mirada de dona sinó local. En aquest punt, l’historiador i actual arxiver municipal de Palafrugell, Jordi Gaitx, remarca el valor del dietari, el qual abraça l’arc temporal del 1936 al 1939. Per Gaitx, l’autora escriu “sense condicionants” la vida quotidiana de la rereguarda que durant la guerra civil és la d’una majoria. Gaitx matisa que, com tots els dietaris, és “un testimoni subjectiu”, “un punt de vista d’un determinat context històric”. Engràcia Ferrer hi retrata la fam i ho fa amb un pessic d’ironia. També dels saquejos a les esglésies i convents i l’impacte que suposa a la vila l’arribada dels refugiats i el que en pensen els vilatans.

Mecanografiava i enquadernava la seva obra, escrita en català, i ho repartia a familiars i amics. A la seva manera, era una pionera, també, en l’autoedició. Casada tardanament als cinquanta anys, el matrimoni no va anar bé i va tornar a la casa familiar. Va acabar els seus dies en una residència on va continuar escrivint.

Publicat a:

-Setmanari Girona 08-05-2026, Pàgina 8

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2640904-redescobrint-gracieta-evangelista.html>